

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ СУД У
БЕОГРАДУ
Гж 8845/18
05.09.2019.године
Б е о г р а д

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судије Владиславе Милићевић, председника већа, Весне Матковић и Тање Шобат, чланова већа, у парници тужиља АА, АА1 и АА2, које заступа заједнички пуномоћник адвокат АБ, против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво из Београда, ул. Немањина бр.22-26, ради накнаде штете, одлучујући о жалбама странака изјављеним против пресуде Вишег суда у Београду П.2142/10 од 07.6.2018. године, у седници већа одржаној дана 05.09.2019. године донео је

П Р Е С У Д У

ПОТВРЂУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Београду П.2142/10 од 07.6.2018.године у ставу другом изреке, делу става трећег изреке којим је одлучено о накнади нематеријалне штете за физичке болове и за страх са каматом, ставу четвртом изреке, ставу петом изреке, делу става шестог изреке којим је одлучено о накнади нематеријалне штете за физичке болове и за страх са каматом, ставу седмом изреке, ставу осмом изреке, делу става деветог изреке којим је одлучено о накнади нематеријалне штете за физичке болове, за страх и за душевне болове због умањења животне активности са каматом и у ставу десетом изреке и жалбе парничних странака у овом делу **ОДБИЈАЈУ** као неосноване.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Београду П.2142/10 од 07.6.2018.године у преосталом делу става трећег изреке тако што се **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена Република Србија да тужиљи АА исплати на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због умањења животне активности износ од још 450.000,00 динара, за претрпљене душевне болове због наружености износ од још 350.000,00 динара и за претрпљене душевне болове због повреде права личности износ од 500.000,00 динара са законском затезном каматом од 07.06.2018.године, као дана доношења првостепене пресуде, до исплате, у преосталом делу става шестог изреке тако што се **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена Република Србија да тужиљи АА1 исплати на име накнаде нематеријалне штете

за претрпљене душевне болове због умањења животне активности износ од још 450.000,00 динара, за претрпљене душевне болове због наружености износ од још 350.000,00 динара и за претрпљене душевне болове због повреде права личности износ од 500.000,00 динара са законском затезном каматом на овај износ од 07.06.2018. године, као дана доношења првостепене пресуде, до исплате, и у преосталом делу става деветог изреке тако што се ОБАВЕЗУЈЕ тужена Република Србија да тужиљи АА2 исплати на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због наружености износ од још 150.000,00 динара и за претрпљене душевне болове због повреде права личности износ од 500.000,00 динара са законском затезном каматом од 07.06.2018. године, као дана доношења првостепене пресуде, до исплате, све у року од 15 дана по пријему писменог преписа ове пресуде, док се **ОДБИЈА** као неоснован већи део тужбеног захтева тужиље АА за претрпљене душевне болове због наружености до износа од 900.000,00 динара, већи део тужбеног захтева тужиље АА1 за накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због умањења животне активности до износа од 1.100.000,00 динара и за претрпљене душевне болове због наружености до износа од 800.000,00 динара, као и већи део тужбеног захтева тужиље АА2 за накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због наружености до износа од 700.000,00 динара, све са законском затезном каматом од 07.06.2018. године, као дана доношења првостепене пресуде, до исплате

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ одлука о трошковима парничног поступка садржана у ставу једанаестом изреке пресуде Вишег суда у Београду П.2142/10 од 07.6.2018.године тако што се ОБАВЕЗУЈЕ тужена Република Србија да тужиљама АА, АА1 и АА2 на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 1.381.800,00 динара са законском затезном каматом од дана наступања услова за извршење до коначне исплате у року од 15 дана по пријему писменог преписа ове пресуде.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П.2142/10 од 07.6.2018.године, ставом првим изреке дозвољено је објективно преиначење тужбе из поднеска тужиља од 25.01.2018. године. Ставом другим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев првотужиље па је обавезана тужена да јој на име накнаде нематеријалне штете исплати и то: за претрпљене физичке болове износ од 300.000,00 динара, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности износ од 650.000,00 динара, за претрпљене душевне болове због наружености износ од 150.000,00 динара, за претрпљени страх износ од 200.000,00 динара, укупно износ од 1.300.000,00 динара, са законском затезном каматом од 07.06.2018. године, као дана пресуђења, до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је као неоснован већи део тужбеног захтева првотужиље за накнаду нематеријалне штете и то: за претрпљене физичке болове преко досуђеног износа од 600.000,00 динара до траженог износа од 900.000,00 динара односно за износ од 300.000,00 динара, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности преко досуђеног износа од 650.000,00 динара до траженог износа од 1.100.000,00 динара, односно за износ од још 450.000,00 динара, за претрпљене душевне болове због наружености преко досуђеног износа од 150.000,00 динара до траженог износа од 900.000,00 динара односно за износ од још 750.000,00 динара, за

претрпљени страх преко досуђеног износа од 200.000,00 динара до траженог износа од 800.000,00 динара, односно за износ од још 600.000,00 динара и за претрпљене душевне болове због повреде права личности у износу од 500.000,00 динара, укупно за износ од 2.900.000,00 динара са законском затезном каматом од 07.06.2018. године, као дана пресуђења до исплате. Ставом четвртим изреке, одбијен је као неоснован у целисти тужбени захтев првотужиље за накнаду материјалне штете услед телесне повреде нарушења здравља, због трајног повећаних потреба и смањења могућности даљег развијања и напредовања у виду плаћања новчане ренте у износу од 60.000,00 динара месечно сваког првог до петог у месецу за текући месец. Ставом петим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев другитужиље па је обавезана тужена да јој на име накнаде нематеријалне штете исплати и то: за претрпљене физичке болове износ од 300.000,00 динара, због умањења животне активности износ од 550.000,00 динара, за претрпљене душевне болове због наружености износ од 100.000,00 динара и за претрпљени страх износ од 200.000,00 динара, укупно износ од 1.150.000,00 динара, све са законском затезном каматом на овај износ од 07.06.2018. године, као дана пресуђења, до исплате. Ставом шестим изреке, одбијен је као неоснован већи део тужбеног захтева друготужиље за накнаду нематеријалне штете и то: за претрпљене физичке болове преко досуђеног износа од 300.000,00 динара до траженог износа од 900.000,00 динара, односно за разлику износа од још 600.000,00 динара, за умањење животне активности преко досуђеног износа од 550.000,00 динара до траженог износа од 1.100.000,00 динара односно за разлику износа од још 550.000,00 динара, за претрпљене душевне болове због наружености преко досуђеног износа од 100.000,00 динара до траженог износа од 800.000,00 динара односно за разлику износа од још 700.000,00 динара, за претрпљени страх преко досуђеног износа од 200.000,00 динара до траженог износа од 800.000,00 динара, односно за разлику износа од 600.000,00 динара, и за претрпљене душевне болове због повреде права личности у износу од 500.000,00 динара, укупно за износ од 2.950.000,00 динара са законском затезном каматом на ове износе од 07.06.2018. године, као дана пресуђења до исплате. Ставом седмим изреке, одбијен је као неоснован у целисти тужбени захтев друготужиље за накнаду материјалне штете услед телесне повреде и нарушења здравља, због трајно повећаних потреба и смањења могућности даљег развијања и напредовања у вису плаћања новчане ренте у износу од 60.000,00 динара месечно сваког првог до петог у месецу за текући месец. Ставом осмим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев трећетужиље тако што је обавезана тужена да јој на име накнаде нематеријалне штете исплати: и то за претрпљене физичке болове износ од 300.000,00 динара, за претрпљене душевне болове због наружености износ од 100.000,00 динара и за претрпљени страх износ од 200.000,00 динара, укупно износ од 600.000,00 динара, са законском затезном каматом од 07.06.2018. године, као дана пресуђења до исплате. Ставом деветим изреке, одбијен је као неоснован већи део тужбеног захтева трећетужиље за накнаду нематеријалне штете и то за претрпљене физичке болове преко досуђеног износа од 300.000,00 динара до траженог износа од 900.000,00 динара односно за разлику износа од још 600.000,00 динара, за умањење животне активности за износ од 800.000,00 динара, за претрпљене душевне болове због наружености преко досуђеног износа од 100.000,00 динара до траженог износа од 700.000,00 динара, односно за разлику износа од још 600.000,00 динара, за претрпљени страх преко досуђеног износа од 200.000,00 динара до траженог износа од 800.000,00 динара, односно за разлику износа од још 600.000,00 динара и за претрпљене душевне болове због повреде права личности за

износ од још 500.000,00 динара, укупно за износ од 3.100.000,00 динара са законском затезном каматом од 07.06.2018. године, као дана пресуђења до исплате. Ставом десетим изреке, одбијен је као неоснован у целости тужбени захтев трећетужиље за накнаду материјалне штете услед телесне повреде и нарушења здравља због трајно повећаних потреба и смањења могућности даљег развијања и напредовања у виду плаћања новчане ренте у износу од 40.000,00 динара месечно сваког првог до петог у месецу за текући месец. Ставом једанаестим изреке, обавезана је тужена да тужилима накнади трошкове парничног поступка у износу од 1.821.750,00 динара са законском затезном каматом од дана наступања услова за извршење до коначне исплате. Ставом дванаестим изреке, одбијен је као неоснован предлог тужила за ослобађање од плаћања трошкова парничног поступка – судских такси.

Благовременим жалбама странке су побијале наведену пресуду из свих законских разлога и то тужиле у одбијајућем делу (ставови трећи, четврти, шести, седми, девети и десети изреке), а тужена у усвајајућем делу (ставови други, пети, осми и једанаести изреке), при чему су тужиле благовремено дале и одговор на жалбу тужене.

Испитујући правилност и законитост побијане пресуде сходно чл. 386 у вези чл. 506 ст.2 ЗПП (“Службени гласник РС” бр.72/11 са изменама и допунама), Апелациони суд је нашао да су жалбе странака делимично основане.

У поступку доношења побијане пресуде нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 ст. 2 ЗПП, на које другостепени суд пази по службеној дужности, а супротно наводима жалбе тужене ни она из тачке 12 истог става јер је првостепени суд за своју одлуку дао јасне и непротивуречне разлоге о свим битним чињеницама.

Према утврђеном чињеничном стању пресудом Окружног суда у Београду К. 1823/04 од 17.06.2005. године (правноснажна 22.12.2005.године) окривљени ОО оглашен је кривим што је дана 28.03.1999.године, око 10,00 часова у Подујеву, заједно са још неколико лица, сви припадници јединица “_” у резервном саставу Министарства унутрашњих послова Републике Србије и оружаних снага СР Југославије, за време рате између СР Југославије и коалиције НАТО пакта и оружаног сукоба са припадницима наоружане организације тзв. “ОВК”, кршећи правила међународног права за време оружаног сукоба, према цивилном становништву албанске националности које није учествовало непосредно у непријатељствима, нечовечно поступао, те је учествовао у повређивању телесног интегритета деце и вршењу убистава жене и деце и то на тај начин што су он и још неколико НН лица из јединица “_”, заједно, рафалном палбом испалили више хитаца у групу жена и деце, те је окривљени ОО са умишљајем лишио живота 14 лица, којом приликом су испалени хици погодили у тела и тиме повредили, између осталог, и АА (првотужила), АА1 (друготужила) и АА2 (трећетужила), чиме је извршио кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст. 1 КЗ СРЈ те осуђен на казну затвора у трајању од двадесет година, а оштећени упућени на парницу ради остваривања имовинско-правног захтева. Првотужила је у време штетног догађаја имала _ година (рођена _године), друготужила _ година (рођена _године), а трећетужила _ година (_године). Након задобијених повреда тужиле су

хоспитализоване у Клиничком центру у Приштини (прво и друго тужиља су лечене и у болници КФОР-а у Липљану, а трећетужиља и у Дечијој болници у Београду), да би септембра – новембра 1999. године биле пребачене на лечење у болницу Универзитета Јужног Манчестера, где је трећетужиљи извршена хируршка интервенција на једњаку. У овом догађају првотужиља је изгубила мајку и два брата, што је она том приликом видела (према њеном страначком исказу), а друго и трећетужиља (које су рођене сестре) мајку, бабу, два брата од стрица и сестру и друге рођаке. Првотужиља је наставила живот у Манчестеру са оцем и рођацима од стрица. У овом граду се школовала. Бави се уметношћу. Друготужиља живи у Енглеској. Удата је, али нема децу. По занимању је графички дизајнер. Приликом коришћења рачунара углавном користи десну руку. Када треба да фотографише неку особу мора да ангажује пратиоца који ће да носи фото апарат. Не може да кува и да спрема у кући. Трећетужиља је запослена, ради канцеларијски посао. Највише јој смета што је људи питају за ожиљке који су видљиви на врату и када носи краћу одећу што јој ствара непријатности и приликом изјашњавања увек јој се враћају слике и последице рањавања. И ван посла се крије, носи шал, да би избегла питања. Може физички да обавља послове али има проблеме у пределу врата јер јој је одатле извађен метак.

Медицинским вештачењем преко судског вештака специјалисте ортопедије и трауматологије (налаз и мишљење др ВВ од 31.01.2017.године) утврђено је да су критичном приликом тужиље задобиле више повреда (првотужиља у виду прострелне ране у пределу надлактице лево, левог лакта, леве подлактице и у пределу леђа, оштећење надлактичне регије у пределу лакатне јаме лево, пресецање средишњег нерва лево и прелом надлактичне кости лево, друготужиља у виду прострелне ране у пределу надлактице лево са пресецањем надлактичне артерије, левог рамена са преломом лопатичне кости лево, леве подлактице са преломом жбичне кости лево и дефектом коже и дефектом мишића опружача и прегибача у пределу подлактице лево, пресецање средишњег нерва лево и у пределу подлактице лево са преломом лишњаче леве кости, а трећетужиља у виду прострелне ране у пределу врата, надлактице и паравертебрално десно). У вези са задобијеним повредама, прво и друготужиља су трпеле физичке болове јаког интензитета у тренутку повређивања и у наредна 4 дана, средњег интензитета 60 дана и слабог интензитета наредних 120 дана, које болове слабог интензитета и сада трпе повремено, а трећетужиља јаког интензитета од тренутка повређивања и у наредна 2 дана, средњег интензитета 15 дана (више операција), слабог интензитета наредних 30 дана, које болове и сада повремено осећа, с тим што је ова тужиља трпела и физичке болове са ОРЛ аспекта и то изузетног интензитета 24 часа и средњег интензитета 1-2 дана (налаз и мишљење судског вештака специјалисте оториноларингологије др ВВ1 од 14.12.2016.године). Као последица претрпљених повреда постоји умањење животне активности са ортопедског аспекта код првотужиље 45% (огледа се у тешком губитку функције леве шаке, уз згрченост прстију шаке, без извођења активног стиска шаке у песници и покрета другог до петог прста, минималним покретима палца са леве стране шаке, ослабљености мишићне снага леве шаке, ограничености покрета у левом лакту и левом ручном зглобу, клиничким знацима парализе средишњег нерва леве шаке услед чега је смањена толеранција на сва тешка физичка оптерећења и напрезања, дизање и ношење терета, као и све активности које подразумевају функцију леве шаке у смислу обављања личне хигијене, припремања obroка и слично, па су функције левог горњег екстремитета трајно смањене), а код

друготужиље 40% (што се огледа у ограниченим покретима левог рамена и левог лакта, док се покрети левог ручног и палца леве шаке не изводе због чега је смањена толеранција на сва тешка физичка оптерећења и напрезања, дизање и ношење терета, као и све активности које подразумевају функцију леве шаке у смислу обављања личне хигијене, припремања оброка и слично, док су функције левог горњег екстремитета трајно умањене), док код трећеужиље нема умањења животне активности ни са ортопедског аспекта, нити са ОРЛ аспекта јер дисајна деглутација и фондацијска функција нису битно компромитоване (према усаглашеном мишљењу судских вештака специјалисте оториноларингологије и др специјалисте неуропсихијатрије од 14.12.2016. године). Као последица претрпљених повреда код свих тужиља постоји наруженост и то код првотужиље тешког степена (ожиљци и деформитет леве шаке јер се прсти налазе у згрченом положају у шаци због пресецања средишњег нерва што узрокује деформитете који су видљиви за околину), код друготужиље средњег степена - близу тешком степену наружења (ожиљци и деформитет у пределу леве подлактице), а код трећетужиље лаког степена (ожиљци у пределу врата). Медицинским вештачењем преко судског вештака специјалисте психијатрије (налаз и мишљење др ВВ2 од 14.12.2016.године) утврђено је да су критичном приликом све тужиље претрпеле примарни страх високог интензитета у виду страха за живот и то неколико минута до рањавања када су изгубиле свест, секундарни страх средњег интензитета због могућих компликација и неизвесности због мајчине смрти до збрињавања у Приштини, након тога секундарни страх ниског интензитета у виду збринутости због дужине лечења и његовог исхода све до одласка у Манчестер 2000. године, а код трећетужиље је био присутан и терцијални страх ниског интензитета од могућих компликација на једњаку и ждрелу све до санације 2009. године. Страх није оставио последице на психички живот тужиља, иако се у психичком статусу констатује конверзивна реакција индиферентности према догађају који је изазвао смрт мајке што није последица страха већ одбрамбена реакција негације поменутог догађаја. Тужиље немају, нити су имале примарни страх за живот, нити сепарациони страх у тренутку мајчине смрти, из разлога што су вероватно изгубиле свест у моменту рањавања па нису могле да виде или да буду потпуно свесне убиства њихове мајке.

Вештачењем преко судског вештака специјалисте медицине рада (налаз и мишљење др ВВ3 од 31.01.2017.године) утврђено је да је код првотужиље нарушеност физичког здравља услед претрпљених повреда довела до тешког губитка функције леве шаке, ограничења покрета у левом ручном зглобу и левом и левом лакту, а код друготужиље до ограничених покрета у левом рамену и левом лакту, немогућности покрета у левом ручном зглобу и левог палца, али да виталне функције нису компромитоване, очекивана дужина живота није измењена, нарушеност душевног здравља ни код једне од њих није таквог степена да омета њихово свакодневно функционисање у породичном и јавном окружењу, није им потребна туђа нега ради задовољења основних животних потреба, код обе постоје трајно повећане потребе и то код првотужиље и друготужиље по основу трошкова за повремене физикалне третмане за леву руку чија је сврха умањивање болова и отицање као и интервенција прогресије контрактуре зглобова леве руке, код прво и друготужиље постоји и умањење опште радне способности пропорционално умањењу животне активности, професионална радна способност им није значајније смањена због тога што је до предметног повређивања дошло у детињству, пре избора животног позива, а друготужиља се и

школовала у правцу занимања у којем њено телесно оштећење неће битно утицати на радни капацитет, па у складу са тим код ових тужила нису смањене могућности даљег развијања и напредовања у смислу чл. 195 ЗОО. Код трећетужиле нарушеног физичког здравља услед претрпљених повреда практично не постоји, виталне функције (дисање, рад срца, гутање и др.) нису компромитоване, очекивана дужина живота није измењена, нарушеност душевног здравља није таквог степена да омета свакодневно функционисање у породичном и радном окружењу, очекивана дужина живота није измењена, виталне функције (дисање, рад срца, гутање и др.) нису компромитоване није јој потребна туђа нега ради задовољења основних животних потреба, трајно повећане потребе у смислу чл. 195 ЗОО не постоје, не постоји умањење опште, ни професионалне радне способности па у складу са тим код ње нису смањене могућности даљег развијања и напредовања. Према усаглашеном налазу и мишљењу судских вештака специјалисте ортопеда и трауматолога и специјалисте за област медицине рада (налаз и мишљење од 31.01.2017.године) укупно умањење животне активности код првотужиле са ортопедско-трауматолошке стране износи 45%, а код друготужиле 40% (налаз и мишљење од 22.02.2017.године). Првостепени суд је прихватио усаглашени налаз и мишљење специјалисте ОРЛ и специјалисте неуропсихијатрије од 11.02.2018.године по којем укупно умањење животне активности код првотужиле износи 25%, а код друготужиле 20% имајући у виду целокупно свакодневно персонално, друштвено и радно функционисање тужиле.

Полазећи од ових чињеница и чл.2 ст.1, чл.3 ст.1 тачка 1 и ст.2 и чл.51 ст.1, ст. 2 и ст.3 IV Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата од 12.08.1949. године, чл.77 ст. 1 Протокола I уз Женевску конвенцију од 12.08.1949. године о заштити жртава међународних оружаних сукоба (поступање према деци с посебним обзирама), чл.4 ст.1 и ст.2 и чл.13 ст.1 Допунског протокола II уз Женевску конвенције од 12.08.1949. године о заштити жртава међународних оружаних сукоба (заштита цивилног становништва и појединаца), чл.25 ст.1 и ст.2, чл.22 и чл.202 ст.1 и ст. 4 у вези чл. 23, чл. 24, чл. 25, чл. 26, чл. 28, чл. 32, чл.34, чл.37, чл.38, чл.43, чл. 45, чл. 47, чл.49, чл.62, чл.63, чл.64 и чл.78 Устава Републике Србије, одлуке Владе СР Југославије (“Службени лист СРЈ” број 14/99 од 23.03.1999.године) о проглашењу стања непосредне ратне опасности, одлуке Владе СР Југославије о проглашењу ратног стања (“Службени лист СРЈ” број 15799 од 25.03.1999. године), чл.154 ст.1, чл.155 ст.1 и ст.2, чл.172 ст.1 и ст.2, чл.195 ст.1 и ст.2 у вези чл.200 Закона о облигационим односима првостепени суд је нашао да је тужена одговорна за штету коју су тужиле претрпеле по принципу објективне одговорности. Ово стога што су за време ратног сукоба на подручју Косова и Метохије (дана 24.03.1999.године почело је бомбардовање територије СР Југославије од стране НАТО пакта) 28.03.1999. године тужиле рањене од стране припадника јединица “_” која се налазила у резервном саставу Министарства унутрашњих послова Републике Србије који су отпочели рафалну палбу на групу жена и деце, кршећи правила међународног права за време оружаног сукоба према цивилном становништву албанске националности које није учествовало непосредно у непријатељствима. Због нечовечног поступања и учествовања у повређивању телесног интегритета деце и вршењу убистава жене и деце, од чега су испаљени хици погодили тела, а тиме повредили телесни интегритет овде тужила припадник јединице “_” ОО је правноснажном пресудом Окружног суда у Београду К. 1823/04 од 17.06.2005. године осуђен на 20 година затвора због извршења кривичног дела ратни злочин против

цивилног становништва из чл.142 ст.1 КЗ СРЈ. Тужиле су то приликом претрпеле нематеријалну штету као последицу задобијених повреда из ватреног оружја од стране припадника МУП РС, чија је одговорност за учињено кривично дело је утврђена правноснажном пресудом Округног суда у Београду К.1823/04 од 17.06.2005. године, постоји узрочно-последична веза између штете коју су тужиле претрпеле и поступања тужене Републике Србије за време рата и оружаног сукоба на њеној територији, с обзиром на то да су органи у њеном саставу према тужилима као цивилима које нису учествовале у ратним сукобима и које су за време штетног догађаја биле деца поступали противно правилима међународног права за време рата и оружаног сукоба. Оценио је као неоснован истакнути приговор застарелости потраживања тужила позивајући се на чл.377 ЗОО којим је прописано да када је штета проузрокована кривичним делом а за кривично гоњење је предвиђен дужи рок застарелости, захтев за накнаду штете према одговорном лицу застарева када протекне време одређено за застарелост кривичног гоњења, који се овде има применити. Према становишту првостепеног суда из наведене законске одредбе произлази да захтев за накнаду штете застарева према сваком одговорном лицу, а не само према штетнику, када истекне време одређено за застарелост кривичног гоњења, па и према туженој која овде одговара за штету коју трећем лицу проузрокује њен орган у вршењу или у вези са вршењем својих функција у смислу чл.172 истог закона. Како је штета у конкретном случају настала извршењем кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст. 1 КЗ СРЈ за које је правноснажном пресудом утврђено постојање кривичног дела и окривљени оглашен кривим за кривично дело, те како наведено кривично дело спада у групу кривичних дела за које кривично гоњење не застарева, то није застарео ни захтев тужила за накнаду штете. Стога је оценио као неосноване наводе тужене да би у конкретном случају према туженој као одговорном лицу требало применити чл.376 ст.1 ЗОО са позивањем на то да привилеговани рок застарелости из чл.377 истог закона тече само према учиниоцима кривичног дела.

Одлучујући о захтевима тужила за накнаду нематеријалне штете у виду физичких болова, душевних болова због умањења животне активности, наружености и претрпљеног страха, полазећи од налаза и мишљења судских вештака оториноларинголога, психијатра, ортопеда-трауматолога и судског вештака за област медицине рада, које је прихватио као дате у складу са правилима струке (укључујући и усаглашене налазе и мишљења вештака ОРЛ струке и неуропсихијатра у погледу укупног умањења животне активности код прво и друготужиле), првостепени суд је применом применом чл. 200 ЗОО у вези 232 ЗПП делимично усвојио (ставови други, пети и осми), а делимично одбио ове захтеве тужила налазећи да су превисоко постављени, имајући у виду и да код трећетужиле није било умањења животне активности, док је у целости одбио захтеве тужила за накнаду нематеријалне штете због повреде права личности у траженим износима (ставови трећи, шести и девети) из разлога што током поступка нису прецизирале која су им права личности током штетног догађаја повређена да би сходно чл.202 Устава РС и чл. 200 ЗОО имале право на накнаду нематеријалне штете, а због повреде права на психички и физички интегритет као једног од права личности тужбеним захтевом у овој парници тражиле су посебну накнаду о ком захтеву је одлучено делимичним усвајањем тужбеног захтева за накнаду нематеријалне штете.

Одлучујући о захтеву тужила за накнаду материјалне штете првостепени суд је, применом правила о терету доказивања из чл. 228 и чл. 231 ЗПП, одбио као неосноване ове захтеве тужила како у виду месечних износа новчане ренте за убудуће због трајно повећаних потреба и смањења могућности даљег развијања и напредовања услед телесне повреде и оштећења здравља, тако и за накнаду материјалне штете у виду новчане ренте због смањења могућности даљег развијања и напредовања које су поставиле са позивањем на чл.195 ЗОО (ставови четврти, седми и десети). Ово стога што из налаза и мишљења судског вештака за област медицине рада произилази да услед задобијених повреда очекивани животни век тужила није измењен, није им потребна туђа нега ради задовољења основних животних потреба, па иако код тужила првог и другог реда постоји трајно повећане потребе по основу трошкова за повремене физикалне третмане за леву руку чија је сврха умањивање болова и отицање као и превенција прогресије контрактуре зглобова леве руке оне током поступка нису доставиле доказе на околност трошкова физикалне терапије, имајући у виду да живе и раде у Манчестеру, те да из њихових исказа произилази да су раније ишле на физикалну терапију у Великој Британији, нити су предложиле доказе ради утврђивања висине новчане ренте за трошкове физикалне терапије за коју је потребно стручно знање којим суд не располаже, а из налаза и мишљења вештака за област медицине рада произилази да код трећетужиле таква потреба не постоји. Осим тога, из налаза и мишљења овог вештака произилази да код прво и друготужила професионална и радна способност није значајније умањена јер је до повређивања дошло у детињству пре избора животног позива, да су се школовале у правцу занимања у којим њихово телесно оштећење неће битније утицати на радни капацитет те да у складу са тим код тужиле првог и другог реда нису смањене могућности даљег развијања и напредовања у смислу чл.195 ЗОО, а код трећетужилеумањење професионалне и радне способности не постоји. Имајући у виду налаз и мишљење овог вештака првостепени суд је нашао да тужиле због наведених повреда задобијених у детињству, имајући у виду да су избог професије, од самог школовања и стручног оспособљавања прилагодиле својим радним способностима и не трпе ова вид материјалне штете. Да би тужиле имале право на накнаду материјалне штете односно право на ренту због смањене могућности даљег развијања и напредовања неопходно је да су пре штетног догађаја обављале одређена занимања са успехом сходно својим радним способностима, односно да су биле у радном односу, а да након штетног догађаја не могу више да се баве тим послом подједнако успешно као пре повреде, односно да не могу у будућности да остваре очекивани развој или напредак који би по редовном току ствари оствариле да је штетни догађај изостао, што овде није био случај.

Код овако утврђеног чињеничног стања, које је супротно наводима жалби странака правилно и потпуно утврђено савесном оценом изведених доказа сходно чл.8 ЗПП, имајући у виду правило о терету доказивања из чл.231 у вези чл.228 истог закона, правилно је првостепени суд применио материјално право када је нашао да је тужена одговорна за штету коју су тужиле претрпеле по принципу објективне одговорности, правилно оценивши као неоснован истакнути приговор застарелости потраживања тужила са позивањем на чл.377 ЗОО имајући у виду да је тужба у овој правној ствари поднета 28.02.2008.године и да до подношења тужбе није протекао рок из наведене законске одредбе, правилно одмеривши висину правичне накнаде нематеријалне штете тужилама за претрпљене физичке болове у износима од по 300.000,00 динара и за

претрпљени страх у износима од по 200.000,00 динара (ставови други, пети и осми изреке), а преко ових износа до тражених износа од по 900.000,00 динара за физичке болове и до тражених износа од по 800.000,00 динара за страх захтеве одбио као неосноване (ставови трећи, шести и девети изреке), правилно одбио захтев трећетужиље за накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због умањења животне активности (став девети изреке) и правилно одбио захтев тужиља за накнаду материјалне штете (ставови четврти, седми и десети) дајући за своју одлуку у овом делу ваљане разлоге које у свему као такве прихвата и другостепени суд.

Другостепени суд је имао у виду наводе жалби странака којима се напада правилност и законитост побијане пресуде у погледу оцене приговора застарелости, висине нематеријалне штете за претрпљене физичке болове и страх, захтева трећетужиље за накнаду нематеријалне штете за душевне болове због умањења животне активности и захтева тужиља за накнаду материјалне штете, па како је у целости прихватио као правилне разлоге које је првостепени суд дао за своју одлуку у овом делу то их посебно не образлаже сходно чл.396 ст.2 ЗПП, а подносиоци жалби се упућују на дато образложење првостепеног суда.

Побијана пресуда у погледу висине правичне накнаде нематеријалне штете прво и друготужиљама за претрпљене душевне болове због умањења животне активности се није могла прихватити као правилна јер је првостепени суд из утврђених чињеница извео неправилан закључак о постојању других чињеница, на којима је засновао своју одлуку када је реч о овим виду штете, што се основано указује жалбом тужиља у овом делу.

Првостепени суд је пошао од тога да су се судски вештаци специјалиста ОРЛ и специјалиста неуропсихијатрије у свом налазу од 11.02.2018.године сагласили да укупно умањена животна активност код првоужиље износи 25 %, а код друготужиље 20 %, имајући у виду њихово целокупно свакодневно персонално, друштвено и радно функционисање, те да на овако дат усаглашен налаз и мишљење тужиље нису имале примедби. Међутим, супротно овоме тужиље јесу приговориле усаглашавању налаза и мишљења ових вештака око укупног умањења животне активности код њих у свом поднеску од 09.04.2018.године. Наиме, о укупном умањењу животне активности код прво и друготужиља се није могао изјашњавати вештак ОРЛ струке, већ само вештак специјалиста ортопедије и трауматологије који се у свом налазу и мишљењу изјаснио да умањење животне активности код првотужиље износи 45%, а код друготужиље 40%. При томе, умањења животне активности са неопсихијатријског аспекта код прво и друготужиља није било, па и са тог разлога није било места усаглашавању налаза и мишљења вештака различитих специјалности. Најзад, усаглашено мишљење вештака ОРЛ струке и неуропсихијатријске струке од 11.02.2018.године нису потписали судски вештаци специјалисти ортопедије и медицине рада што значи да усаглашеног налаза и мишљења вештака у погледу овог вида штете код прво и друготужиља није било.

Код изнетог, имајући у виду да умањење животне активности са ортопедског аспекта код првотужиље износи 45%, а код друготужиље 40%, при чему је судски вештак специјалиста ортопедије и трауматологије детаљно описао у свом налазу и мишљењу у чему се огледа то умањење животне активности код тужиља, ценећи

њихове године живота и све друге околности конкретног случаја, по налажењу Апелационог суда применом чл.200 ЗОО у взи чл.232 ЗПП правичну накнаду овог вида штете за првотужиљу представља износ од 1.100.000,00 динара (колико је тражила тужбеним захтевом), а за друготужиљу износ од 1.000.000,00 динара због чега је побијана пресуда за овај вид штете потврђена у усвајајућем делу (ставови други и пети изреке), а преиначена у одбијајућем делу (ставови трећи и шести изреке), уз досуђивање овим тужиљама законске затезне камате од пресуђења до исплате сходно чл.277 ОО, а за већи део захтева до траженог износа са каматом захтев друготужиље је одбијен као неоснован.

Побијана пресуда у погледу висине правичне накнаде нематеријалне штете тужиљама за претрпљене душевне болове због наружености се није могла прихватити као правилна јер је на правилно и потпуно утврђено чињенично стање првостепени суд погрешно применио материјално право, што се основано указује жалбом свих тужиља.

Првостепени суд је досудио тужиљама прениске износе за накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због наружености. Имајући у виду чл.200 ЗОО у вези чл.232 ЗПП и степен наружености и то код првотужиље - тешког степена (ожилци и деформитет леве шаке јер се прсти налазе у згрченом положају у шаци због пресецања средишњег нерва што узрокује деформитете који су видљиви за околину), код друготужиље - средњег степена близу тешком степену наружења (ожилци и деформитет у пределу леве подлактице), а код трећетужиље лаког степена (ожилци у пределу врата), као и све друге околности конкретног случаја (особе женског пола, године живота и др.), по оцени другостепеног суда правичну накнаду овог вида штете представља за првотужиљу износ од 500.000,00 динара, за друготужиљу износ од 450.000,00 динара, а за трећетужиљу износ од 250.000,00 динара, због чега је побијана пресуда потврђена за овај вид штете у усвајајућем делу (ставови други, пети и осмом изреке), а преиначена у одбијајућем делу (ставови трећи, шести и девети изреке), уз досуђивање тужиљама законске затезне камате од пресуђења до исплате сходно чл.277 ЗОО, а за већи део захтева до тражених износа са каматом захтеви тужиља су одбијени као неосновани.

Одлука првостепеног суда којом је одбијен као неоснован захтев свих тужиља за накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде права личности (ставови трећи, шести и девети изреке) се не може прихватити као правилна јер је заснована на погрешној примени материјалног права, што се основано указује жалбом тужиља и у овом делу.

Супротно становишту првостепеног суда, имајући у виду да су тужбеним захтевом тужиље тражиле накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде права личности позивајући се у тужби и у поднеску од 09.04.2018.године на то да је према њима извршено кривично дело ратни злочин против цивилног становништва јер су као деца биле изведене из куће, ограничена им слобода кретања и под претњом аутоматским оружјем спроведене у двориште суседне куће где су затим биле изложене рафалној паљби и стрељању у групи са најближим члановима породице, које стрељање су преживеле уз губитак најближих указујући да су међународним правним прописима гарантовани слобода и безбедност личности уз јамчење

неповредивости психичког и физичког интегритета и личних права, јасно је на које повреде права личности тужиље указују. При томе се, према становишту другостепеног суда, досуђивањем накнаде за претрпљене физичке болове и страх у вези са задобијеним повредама у овом штетном догађају не исцрпљује овај тужбени захтев. Ово стога што су објективно права личности шира од појма нематеријалне штете (новчане или у неком другом облику) која представља само један од облика заштите личности. Права личности могу постојати и без накнаде нематеријалне штете, али нематеријална штета не може егзистирати без права личности. При томе, право на телесни интегритет личности је само једно од права из тзв. корпуса права на физички интегритет који је заједнички израз за живот, здравље и телесни интегритет.

Код утврђеног чињеничног стања да су за време ратног сукоба на подручју Косова и Метохије 28.03.1999. године тужиље рањене од стране припадника јединице “ ” која се налазила у резервном саставу Министарства унутрашњих послова Републике Србије који су отпочели рафалну паљбу на групу жена и деце, кршећи правила међународног права за време оружаног сукоба према цивилном становништву албанске националности које није учествовало непосредно у непријатељствима правилан је закључак првостепеног суда да је због нечовечног поступања и учествовања у повређивању телесног интегритета деце и вршењу убистава жене и деце, од чега су испалени хици погодили тела тужиља, дошло до повреде телесног интегритета тужиља због чега је припадник јединице “ ” ОО осуђен правноснажном пресудом Окружног суда у Београду К. 1823/04 од 17.06.2005. године на 20 година затвора због извршеног кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл.142 ст.1 КЗ СРЈ. У то време тужиље су биле деца (узраста 14, 13 и 11 година). Стога је, према становишту Апелационог суда, критичном приликом дошло до повреде више добара тужиља која спадају у корпус права личности заштићених како домаћим, тако и међународним прописима због којих су оне претрпеле душевне болове.

Реч је о правима из чл.21 ст.1 (живот човека је неприкосновен), чл.22 ст.1 (неповредивост психичког и физичког интегритета), чл.22 ст.2 (право на лично достојанство и сигурност) и чл.23 ст.1 (право на личну слободу) Устава СРЈ из 1992.године.

Ова права јамчи и Устав РС из 2006.године у чл.24 ст.1 (људски живот је неприкосновен), чл.25 ст.1 (физички и психички интегритет је неповредив), чл.25 ст.2 (нико не може бити изложен мучењу, нечовечном поступању или кажњавању) и чл.27 ст.1 (свако има право на личну слободу и безбедност).

Међународни пакт о грађанским и политичким правима из 1966.године (Служени гласник СРЈ – међународни уговори бр.4/01) јамчи ова права у чл.6 ст.1 (свако људско биће има право на живот, ово право мора бити заштићено законом, нико не може бити самовољно лишен живота), чл.7 (нико не може бити подвргнут мучењу, нити окрутном, нечовечном или понижавајућем поступању) и чл.9 ст.1 (свако има право на слободу и личну сигурност).

Сваки човек има право да мирно ужива сва она права која су му зајамчена Уставом и међународним прописима и да од других правних субјеката тражи и оствари

поштовање и развој властите личности у складу са својим психосоцијалним степеном развоја. Код изнетог, критичном приликом окрутним и нечовечним поступањем групе појединаца - припадника јединице “_” која се налазила у резервном саставу Министарства унутрашњих послова Републике Србије дошло је до напада: на живот тужиља односно до угрожавања живота тужиља на противправни начин (без судске одлуке), при чему је за оцену да ли је дошло до повреде овог права, према становишту другостепеног суда, без значаја чињеница да су тај напад тужиље преживеле будући да ово право као део права на физички интегритет не обухвата само “право бити жив” и одређени квалитет живота (који је првенствено заштићен кроз право на телесни интегритет) већ и мирно уживање права на живот без напада који би га угрожавали; на психички и физички интегритет тужиља чији су само један од аспеката физички болови и страх у вези са задобијеним повредама (за које им је досуђена накнада) односно због напада на телесни интегритет, јер до повреде овог права може доћи и када приликом окрутног и нечовечног поступања изостану телесна повреда или трпљење страха због употребе психоактивних супстанци, хипнозе, губитка свести и др.; на лично достојанство и сигурност тужиља и на личну слободу тужиља јер су на противправни начин и без своје воље уз претњу оружјем биле измештене из својих породичних домова и пребачене на другу локацију где су биле изложене окрутном и нечовечном поступању.

Имајући у виду чл.200 ст.1 ЗОО у вези чл.223 ЗПП, страначк еисказе тужиља у која су детаљно опсиале шта су преживеле у овом штетном догађају и како су се због свега преживљеног осећале, све ближе изложене у првостепеној одлуци, правичну накнаду штете тужиљама због повреде ових права личности представљају представљају износи од по 500.000,00 динара (колико су и тражиле тужбеним захтевом) због чега је Апелациони суд преиначио побијану пресуду у том делу ставова трећег, шестог и деветог изреке досудивши тужиљама наведене износе са законском затезном каматом сходно чл.277 ЗОО од пресуђења до исплате.

Приликом одлучивања о трошковима поступка првостепени суд је погрешно применио материјално права на шта се основано указује жалбом тужене.

Како се у конкретном случају ради о накнади нематеријалне штете више лица као обичних супарничара то се вредност предмета спора одређује према највише досуђеној накнади нематеријалне штете те се у зависности од утврђене вредности предмета спора одређује и вредност трошкова поступка. За одређивање вредности спора у овој ситуацији полази се од вредности највише досуђеног износа нематеријалне штете (у конкретном случају првотужиље према износу са којим је успела у спору од 1.800.000,00 динара). На основу тако утврђене вредности спора досуђују се и награда и накнада адвоката увећана за 50% за свако следеће заступано лице. Стога тужиљама припада накнада трошкова сходно чл.153 и чл.154 ЗПП, на име заступања од стране адвоката и то: за састав тужбе износ од 16.500,00 динара, што са припадајућим увећањем за заступање три лица износи 33.000,00 динара, за састав 8 образложених поднесака износи од по 16.500,00 динара, што са припадајућим увећањем за заступање три лица износи 256.000,00 динара, за састав жалбе од 27.02.2013. године износ од од 33.000,00 динара, што са припадајућим увећањем за три лица износи 66.000,00 динара, трошкови заступања на 17 одржана рочишта у износу од

по 18.000,00 динара, што са припадајућим увећањем за заступање три лица износи 612.000,00 динара, трошкови за приступ на 8 неодржаних рочишта у износу од по 9.750,00 динара, што са припадајућим увећањем за заступање три лица износи 156.000,00 динара, као и за трошкове вештачења у износу од 124.000,00 динара, трошкове судског тумача у износу од 19.200,00 динара, као и за трошкове судских такси на тужбу и одлуку у износу од по 57.800,00 динара, укупно износ од 1.381.800,00 динара, применом Адвокатске и Таксене тарифе важеће у време пресуђења. На досуђени износ трошкова поступка суд је тужиљама досудио и законску затезну камату сагласно члану 277. ЗОО, почев од дана наступања услова за извршење па до коначне исплате.

Из наведених разлога одлучено је као у ставу првом изреке применом чл.390 ЗПП, а у ставу другом применом чл.394 ЗПП, док је у ставу трећем одлучено применом чл. 401 тачка 3 ЗПП.

Председник већа-судија
Владислава Милићевић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић